

การวิเคราะห์และคำอธิบายของฝ่ายจัดการ

สำหรับปีสิ้นสุดวันที่ 31 ธันวาคม พ.ศ. 2560

ความมุ่งมั่นอย่างต่อเนื่องของกลุ่มบริษัทฯ ในการสร้างคุณค่าเพิ่มแก่ผู้บริโภค ผ่านเครือข่ายโทรคมนาคมที่มีประสิทธิภาพสูงสุด โดยเฉพาะบริการ 4.5G/4G แคมเปญดีไวซ์ร่วมกับค่าบริการและแพ็คเกจด้านดาต้าหลากหลาย รวมถึงความร่วมมือกับกลุ่มทรู ในการนำเสนอแพ็คเกจคอนเวอร์เจนซ์ บริการด้านดิจิทัล และการเพิ่มประสบการณ์การใช้งานให้แก่ผู้บริโภคอย่างต่อเนื่อง เป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลให้รายได้และฐานลูกค้าของทรูมูฟ เชช เติบโตอย่างแข็งแกร่งและเหนือกว่าภาพรวมอุตสาหกรรมเป็นอย่างมาก โดยในปี พ.ศ. 2560 ทรูมูฟ เชช เป็นผู้ให้บริการรายใหญ่เพียงรายเดียวที่มีฐานลูกค้าเติบโตเป็น 27.2 ล้านราย ประกอบด้วยผู้ใช้บริการในระบบเติมเงินจำนวน 20.3 ล้านราย และผู้ใช้บริการในระบบรายเดือนจำนวน 6.9 ล้านราย ซึ่งทรูมูฟ เชช มีจำนวนผู้ใช้บริการรายใหม่สุทธิ 2.7 ล้านรายในปี ในขณะที่ผู้ให้บริการรายใหญ่อื่นมีฐานลูกค้ารวมกันลดลงสุทธิ 2.8 ล้านราย ส่งผลให้ รายได้จาก การให้บริการของทรูมูฟ เชช เติบโตร้อยละ 17.3 เมื่อเทียบกับปีก่อนหน้า ในขณะที่รายได้จากการให้บริการของผู้ให้บริการรายใหญ่อื่น รวมกันเพิ่มขึ้นเพียงร้อยละ 2.1 จากปีก่อนหน้า

ในขณะเดียวกัน กลุ่มบริษัทฯ ให้ความสำคัญต่อการควบคุมค่าใช้จ่ายอย่างต่อเนื่อง สิ่งเหล่านี้ ร่วมกับกำไรจากการจำหน่ายสินทรัพย์ให้แก่กองทุน DIF ส่งผลให้ EBITDA ของกลุ่มบริษัทฯ เติบโตอย่างมีนัยสำคัญถึงร้อยละ 71.4 จากปีก่อนหน้า เป็น 26.6 พันล้านบาท ซึ่งหากไม่รวมกำไรจากการจำหน่ายสินทรัพย์นี้ EBITDA ของกลุ่มบริษัทฯ เพิ่มขึ้นร้อยละ 39 เมื่อเทียบกับปีก่อนหน้า เป็นจำนวน 21.6 พันล้านบาท ในขณะที่ EBITDA Margin ไม่รวมกำไร (ขาดทุน) จากการจำหน่ายสินทรัพย์ให้แก่กองทุน DIF เติบโตเป็นร้อยละ 31.4 ในปี พ.ศ. 2560 เมื่อเทียบกับร้อยละ 27.9 ในปีก่อนหน้า

	31 ธันวาคม			
	พ.ศ. 2560	พ.ศ. 2559	พ.ศ. 2558	พ.ศ. 2557
จำนวนผู้ใช้บริการของกลุ่มบริษัทฯ – Subscriber (ล้านราย)	27.2	24.5	19.1	23.6
รายได้เฉลี่ยต่อเลขหมายต่อเดือน – ARPU (บาท)	208	217	171	130

ผลการดำเนินงานโดยรวมของกลุ่มบริษัทฯ

งบการเงินรวม หน่วย : ล้านบาท	31 ธันวาคม	
	พ.ศ. 2560	พ.ศ. 2559
รายได้		
รายได้จากการให้บริการโทรศัพท์เคลื่อนที่		
ค่าเช่าอุปกรณ์โครงข่ายและบริการอื่น	88,655	77,253
รายได้จากการขายสินค้า	29,244	16,623
รวมรายได้	117,899	93,876
ต้นทุน		
ต้นทุนการให้บริการ	(63,910)	(53,285)
ต้นทุนขาย	(23,916)	(17,225)
รวมต้นทุน	(87,827)	(70,510)
กำไรขั้นต้น	30,072	23,366
รายได้อื่น	5,719	1,597
ค่าใช้จ่ายในการขาย	(20,092)	(17,591)
ค่าใช้จ่ายในการบริหาร	(7,391)	(7,020)
ค่าใช้จ่ายอื่น	(2,253)	(1,536)
ต้นทุนทางการเงิน - สุทธิ	(6,068)	(3,759)
กำไร(ขาดทุน) ก่อนภาษีเงินได้	(13)	(4,944)
รายได้(ค่าใช้จ่าย) ภาษีเงินได้	(202)	65
กำไร(ขาดทุน) สำหรับปี	(215)	(4,878)
กำไร(ขาดทุน) ต่อหุ้น	(0.02)	(0.44)

➤ รายได้รวมของกลุ่มบริษัทฯ

ในปี พ.ศ. 2560 รายได้รวมของกลุ่มบริษัทฯ เติบโตร้อยละ 25.6 จากปีก่อนหน้า เป็น 117.9 พันล้านบาท จากการเติบโตของรายได้จากการให้บริการ ตามการใช้บริการบนเครือข่ายและฐานลูกค้าที่เติบโต รวมถึงรายได้จากการขายสินค้าที่เพิ่มสูงขึ้น

งบการเงินรวม หน่วย: ล้านบาท	31 ธันวาคม	
	พ.ศ. 2560	พ.ศ. 2559
รายได้		
รายได้จากการให้บริการโทรศัพท์เคลื่อนที่และบริการอื่น	67,885	57,856
- บริการเสียง (Voice)	21,185	20,797
- บริการที่ไม่ใช่เสียง (Non-Voice)	42,416	34,002
- บริการโทรศัพท์ข้ามแดนระหว่างประเทศ และอื่นๆ	4,283	3,057
รายได้ค่าเชื่อมต่อโครงข่าย (ค่า IC)	4,900	5,311
รายได้จากการขายสินค้า	29,244	16,623
รายได้ค่าเช่าและค่าบริการอุปกรณ์โครงข่าย	15,871	14,086
รวมรายได้	117,899	93,876

	31 ธันวาคม พ.ศ. 2560	31 ธันวาคม พ.ศ. 2559
จำนวนผู้ใช้บริการของกลุ่มบริษัทฯ – Subscriber (ล้านราย)	27.2	24.5
รายได้เฉลี่ยต่อเลขหมายต่อเดือน – ARPU (บาท)	208	217
ส่วนแบ่งตลาดรายได้จากการให้บริการ (ร้อยละ)	26.3	23.7
ส่วนแบ่งตลาดฐานลูกค้า (ร้อยละ)	30.3	27.2

- **รายได้จากการให้บริการโทรศัพท์เคลื่อนที่** เติบโตสูงร้อยละ 17.3 จากปีก่อนหน้า เป็น 67.9 พันล้านบาท ในปี พ.ศ. 2560 จากการใช้งานโมบายอินเทอร์เน็ตที่เพิ่มขึ้นสูงอย่างต่อเนื่องทั้งในกลุ่มลูกค้าระบบรายเดือน และระบบเติมเงิน ร่วมกับการเติบโตอย่างมีนัยสำคัญของฐานผู้ใช้บริการ โดยทรูมูฟ เอช มีจำนวนผู้ใช้บริการ รายใหม่สุทธิ 2.7 ล้านรายในปี ในขณะที่ ผู้ให้บริการรายใหญ่อื่นมีฐานลูกค้าลดลงสุทธิรวมกัน 2.8 ล้านราย ส่งผลให้ ส่วนแบ่งตลาดของกลุ่มบริษัทฯ เติบโตต่อเนื่องในตลอดทั้งปี พ.ศ. 2560 โดยกลุ่มบริษัทฯ มีส่วนแบ่ง ตลาดรายได้จากการให้บริการเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 26.9 ในไตรมาส 4 และร้อยละ 26.3 สำหรับทั้งปี พ.ศ. 2560 ในขณะที่ส่วนแบ่งตลาดฐานผู้ใช้บริการของกลุ่มบริษัทฯ เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 30.3 ณ สิ้นปี พ.ศ. 2560
- **รายได้จากบริการเสียง** ในปี พ.ศ. 2560 เพิ่มขึ้นร้อยละ 1.9 จากปีก่อนหน้า เป็น 21.2 พันล้านบาท ตามฐาน ลูกค้าที่เติบโต พร้อมการขยายตัวและการเข้าถึงลูกค้าในกลุ่มตลาดวงกว้างได้มากยิ่งขึ้นของกลุ่มบริษัทฯ ซึ่ง ช่วยชดเชยพฤติกรรมผู้บริโภคที่เปลี่ยนไปใช้การสื่อสารผ่านระบบออนไลน์มากยิ่งขึ้น
- **รายได้จากบริการที่ไม่ใช่เสียง หรือ นอวนวอยซ์** เติบโตร้อยละ 24.7 เมื่อเทียบกับปีก่อนหน้า เป็น 42.4 พันล้านบาท จากผลตอบรับที่ดีต่อบริการ 4G แคมเปญดาต้าและการผสานแพ็คเกจร่วมกับบริการอื่นๆ ภายใต้กลุ่มทรูได้อย่างคุ้มค่า โดยรายได้จากบริการนอวนวอยซ์ในปี พ.ศ. 2560 คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 62 ของ รายได้จากการให้บริการโทรศัพท์เคลื่อนที่ ซึ่งเพิ่มขึ้นจากสัดส่วนร้อยละ 59 ในปีก่อนหน้า
- **รายได้จากบริการโทรศัพท์ข้ามแดนระหว่างประเทศและบริการอื่นๆ** เพิ่มขึ้นจากปีก่อนหน้า เป็น 4.3 พันล้านบาท ส่วนหนึ่งจากรายได้จากนักท่องเที่ยวที่เดินทางมายังประเทศไทยและใช้บริการทรูมูฟ เอช เพิ่มขึ้น (Inbound Roaming)
- **รายได้จากการขายสินค้า** เพิ่มขึ้นร้อยละ 75.9 จากปีก่อนหน้า เป็น 29.2 พันล้านบาท จากการขายสินทรัพย์ อุปกรณ์โครงข่ายไฟเบอร์เข้ากองทุน DIF และผลตอบรับที่ดีต่อเนื่องต่อแคมเปญดีไวซ์หลากหลายของ กลุ่มบริษัทฯ ทั้งนี้ หากไม่รวมธุรกรรมกับ DIF รายได้จากการขายเพิ่มขึ้นร้อยละ 4.3 จากปีก่อนหน้า

➤ **ต้นทุน และ ค่าใช้จ่าย**

งบการเงินรวม หน่วย: ล้านบาท	31 ธันวาคม	
	พ.ศ. 2560	พ.ศ. 2559
ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน		
ต้นทุนการให้บริการรวม	63,910	53,285
- ค่าใช้จ่ายในการกำกับดูแล (Regulatory Costs)	1,828	1,790
- ค่าใช้จ่ายเชื่อมต่อโครงข่าย (ค่า IC)	5,271	5,807
- ต้นทุนการให้บริการ ไม่รวมค่า IC	43,259	36,480
- ค่าเสื่อมราคาและค่าตัดจำหน่าย	13,552	9,208
ต้นทุนขาย	23,916	17,225
ค่าใช้จ่ายในการขายและบริหารรวม	27,483	24,611
- ค่าเสื่อมราคาและค่าตัดจำหน่าย	10,500	7,577
- ค่าใช้จ่ายในการขายและบริหาร	16,983	17,034
รวมค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน	115,310	95,122
ค่าใช้จ่ายทางการเงิน		
ดอกเบี้ยจ่าย	3,675	2,363
ต้นทุนทางการเงินที่เกี่ยวข้องกับใบอนุญาต	2,349	1,361
ต้นทุนทางการเงินอื่นๆ	44	35
รวมค่าใช้จ่ายทางการเงิน	6,068	3,759

ในปี พ.ศ. 2560 ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานเพิ่มขึ้นร้อยละ 21.2 จากปีก่อนหน้าเป็น 115.3 พันล้านบาท จากต้นทุนการให้บริการที่เพิ่มขึ้นและการรับรู้ค่าตัดจำหน่ายใบอนุญาตใช้คลื่นความถี่ 900 MHz เต็มปี

- **รายจ่ายค่า IC สุทธิ** ลดลงร้อยละ 25.1 จากปีก่อนหน้า เป็น 372 ล้านบาท ตามอัตราค่าเชื่อมต่อโครงข่ายที่ลดลงจาก 0.34 บาทต่อนาที เป็น 0.27 บาท ต่อนาที ตั้งแต่ไตรมาส 1 ปี พ.ศ. 2560
- **ค่าใช้จ่ายด้านการกำกับดูแล (Regulatory costs)** เพิ่มขึ้นร้อยละ 2.1 จากปีก่อนหน้า เป็น 1.8 ล้านบาท จากการเติบโตต่อเนื่องของรายได้จากการให้บริการ ซึ่งชดเชยผลกระทบเชิงบวกของการปรับลดอัตราค่าธรรมเนียมเกี่ยวกับบริการโทรคมนาคมพื้นฐานและบริการเพื่อสังคมโดยทั่วถึง (USO) ในเดือนพฤษภาคม และการประกาศอัตราค่าธรรมเนียมใบอนุญาตใหม่ในเดือนธันวาคม ซึ่งมีผลตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม ปี พ.ศ. 2560 โดยผลกระทบเต็มปีของอัตราค่าธรรมเนียมใบอนุญาตใหม่นี้ถูกบันทึกในไตรมาส 4 ของปี พ.ศ. 2560
- **ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานหลัก** (ประกอบด้วยต้นทุนในการให้บริการไม่รวมค่า IC และค่าใช้จ่ายในการขายและบริหาร) เพิ่มขึ้นร้อยละ 12.6 เป็น 60.2 พันล้านบาท ในปี พ.ศ. 2560 จากการเพิ่มขึ้นของค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องกับโครงข่ายและคอนเทนต์ ทั้งนี้ มาตรการควบคุมต้นทุนอย่างมีประสิทธิภาพของกลุ่ม ส่งผลให้ค่าใช้จ่ายในการขายและบริหาร (ไม่รวมค่าเสื่อมราคาและค่าตัดจำหน่าย) คอนข้างคงที่ (ลดลงร้อยละ 0.3) เมื่อเทียบกับปีก่อนหน้า

- **ค่าเสื่อมราคาและค่าตัดจำหน่าย** เพิ่มขึ้นเป็น 24.1 พันล้านบาท จากการขยายโครงข่ายอย่างต่อเนื่อง และการรับรู้ค่าตัดจำหน่ายใบอนุญาตใช้คลื่นความถี่ 900 MHz เต็มปี
- **ค่าใช้จ่ายทางการเงินรวม** เพิ่มขึ้นจาก 3.8 พันล้านบาท ในปีก่อนหน้า เป็น 6.1 พันล้านบาท ตามดอกเบี้ยจ่ายที่เพิ่มขึ้น จากการกู้ยืมเพื่อขยายโครงข่ายและการให้บริการ พร้อมทั้งต้นทุนทางการเงินที่เกิดขึ้นจากการได้รับใบอนุญาตใช้คลื่นความถี่

➤ **กำไรและขาดทุน**

งบการเงินรวม หน่วย: ล้านบาท	31 ธันวาคม	
	พ.ศ. 2560	พ.ศ. 2559
รวมรายได้	117,899	93,876
รวมต้นทุน	(87,827)	(70,510)
กำไร (ขาดทุน) ขั้นต้น	30,072	23,366
รวมค่าใช้จ่ายในการขายและบริหาร	(27,483)	(24,611)
กำไรจากการดำเนินงานก่อนดอกเบี้ยจ่าย ภาษี ค่าเสื่อมราคา และรายจ่ายตัดบัญชี (EBITDA)	26,641	15,540
ค่าเสื่อมราคาและค่าตัดจำหน่าย	(24,051)	(16,785)
กำไรจากการดำเนินงาน (EBIT)	2,589	(1,245)
ต้นทุนทางการเงิน (สุทธิ)	(6,068)	(3,759)
รายได้(ค่าใช้จ่าย) อื่น	3,465	60
ขาดทุนก่อนภาษีเงินได้	(13)	(4,944)
รายได้(ค่าใช้จ่าย)ภาษีเงินได้	(202)	65
ขาดทุนสำหรับปี	(215)	(4,878)

หมายเหตุ: กำไรจากการขายสินทรัพย์เข้ากองทุน DIF ถูกรายงานอยู่ภายใต้รายได้จากการขายสินค้า ต้นทุนขาย และรายได้อื่น

- **กำไรขั้นต้น** ในปี พ.ศ. 2560 เพิ่มขึ้นร้อยละ 28.7 เป็น 30.1 พันล้านบาท จากการเติบโตอย่างแข็งแกร่งของรายได้ การมุ่งบริหารค่าใช้จ่ายและเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานทั่วทั้งองค์กร และกำไรจากการขายสินทรัพย์เข้ากองทุน DIF ในไตรมาส 4 ปี พ.ศ. 2560
- **EBITDA** ของกลุ่มบริษัทฯ สำหรับปี พ.ศ. 2560 เติบโตอย่างสูงถึงร้อยละ 71.4 จากปีก่อนหน้า เป็น 26.6 พันล้านบาท จากการเติบโตอย่างแข็งแกร่งของรายได้ มาตรการบริหารค่าใช้จ่ายอย่างต่อเนื่อง ซึ่งส่งผลให้ค่าใช้จ่ายในการขายและบริหาร (ไม่รวมค่าเสื่อมราคาและค่าตัดจำหน่าย) ลดลงเล็กน้อยร้อยละ 0.3 จากปีก่อนหน้า และกำไรจากการขายสินทรัพย์เข้ากองทุน DIF
- **กำไร (ขาดทุน) สำหรับงวด** ในปี พ.ศ. 2560 กลุ่มบริษัทฯ มีผลขาดทุนจำนวน 0.2 พันล้านบาท ส่วนใหญ่เป็นผลจากการรับรู้ค่าตัดจำหน่ายใบอนุญาตใช้คลื่นความถี่เต็มปี ในขณะที่ รายได้และ EBITDA ที่เพิ่มขึ้น

แข็งแกร่ง ร่วมกับกำไรจากการขายสินทรัพย์เข้ากองทุน DIF ส่งผลให้ ผลขาดทุนในปี พ.ศ. 2560 ปรับตัวดีขึ้น
มากเมื่อเทียบกับผลขาดทุนจำนวน 4.9 พันล้านบาทในปีก่อนหน้า

การวิเคราะห์ฐานะทางการเงิน

งบการเงินรวม หน่วย: ล้านบาท	31 ธันวาคม	
	พ.ศ. 2560	พ.ศ. 2559
สินทรัพย์		
เงินสดและรายการเทียบเท่าเงินสด	12,661	38,865
ลูกหนี้การค้าและลูกหนี้อื่น	57,374	35,776
สินค้าคงเหลือ – สุทธิ	10,109	11,040
สินทรัพย์หมุนเวียนอื่น	13,556	12,253
รวมสินทรัพย์หมุนเวียน	93,700	97,934
ที่ดิน อาคารและอุปกรณ์ – สุทธิ	115,457	93,471
สินทรัพย์ไม่มีตัวตน – สุทธิ	122,019	131,238
สินทรัพย์ภาษีเงินได้รอตัดบัญชี	4,187	3,982
สินทรัพย์ไม่หมุนเวียนอื่น	7,374	6,337
รวมสินทรัพย์ไม่หมุนเวียน	249,037	235,029
รวมสินทรัพย์	342,737	332,962
หนี้สินและส่วนของผู้ถือหุ้น		
เงินกู้ยืมระยะสั้น	7,499	20,591
เจ้าหนี้การค้าและเจ้าหนี้อื่น	86,786	73,703
เงินกู้ยืมระยะยาวส่วนที่ถึงกำหนดชำระภายในหนึ่งปี	24,736	17
เงินกู้ยืมระยะสั้นจากบริษัทที่เกี่ยวข้องกัน		-
หนี้สินภายใต้สัญญาเช่าทางการเงินที่ถึงกำหนดชำระภายใน 1 ปี		
ส่วนของหนี้สินภายใต้ใบอนุญาตให้ดำเนินการ		
ที่ถึงกำหนดชำระภายในหนึ่งปี	14,761	11,104
หนี้สินหมุนเวียนอื่นๆ	3,089	2,105
รวมหนี้สินหมุนเวียน	136,870	107,521
เงินกู้ยืมระยะยาว	36,092	42,985
หนี้สินภาษีเงินได้รอตัดบัญชี	1,515	1,206
ภาระผูกพันผลประโยชน์พนักงาน	359	623
หนี้สินภายใต้ใบอนุญาตให้ดำเนินการ	64,028	76,441
หนี้สินไม่หมุนเวียนอื่น	2,219	2,319
รวมหนี้สินไม่หมุนเวียน	104,214	123,573
รวมหนี้สิน	241,084	231,094
ส่วนของผู้ถือหุ้น		
ทุนที่ออกและชำระเต็มมูลค่าแล้ว	141,959	141,959
ขาดทุนสะสม	(32,359)	(32,057)
องค์ประกอบอื่นของส่วนของผู้ถือหุ้น	(8,249)	(8,249)
ส่วนได้เสียที่ไม่มีอำนาจควบคุม	302	216
รวมส่วนของผู้ถือหุ้น	101,654	101,869
รวมหนี้สินและส่วนของผู้ถือหุ้น	342,737	332,962

สินทรัพย์

- **สินทรัพย์รวม** ณ สิ้นปี พ.ศ. 2560 เพิ่มขึ้น เป็น 342.7 พันล้านบาท เมื่อเทียบกับ 333.0 พันล้านบาท ณ สิ้นปี พ.ศ. 2559 ส่วนใหญ่จากการเพิ่มขึ้นของ สินทรัพย์ที่ดิน อาคาร และอุปกรณ์
- **ลูกหนี้การค้าและลูกหนี้อื่น (สุทธิ)** เพิ่มขึ้นเป็น 57.4 พันล้านบาท ณ สิ้นปี พ.ศ. 2560 เมื่อเทียบกับ 35.8 พันล้านบาท ณ สิ้นปี พ.ศ. 2559 ตามการขยายธุรกิจของกลุ่มอย่างต่อเนื่อง และลูกหนี้ค่าบริการโครงข่ายโทรศัพท์เคลื่อนที่ภายในประเทศ
- **ที่ดิน อาคาร และอุปกรณ์ (สุทธิ)** เพิ่มขึ้นเป็น 115.5 พันล้านบาท ณ สิ้นปี พ.ศ. 2560 เมื่อเทียบกับ 93.5 พันล้านบาท ณ สิ้นปี พ.ศ. 2559 จากการขยายโครงข่ายและการให้บริการอย่างต่อเนื่องของกลุ่มบริษัท
- **สินทรัพย์ไม่มีตัวตน (สุทธิ)** กลุ่มบริษัท มีสินทรัพย์ไม่มีตัวตน (สุทธิ) ลดลงเป็น 122.0 ณ สิ้นปี พ.ศ. 2560 เมื่อเทียบกับ 131.2 พันล้านบาท ณ สิ้นปี พ.ศ. 2559 จากการตัดจำหน่ายใบอนุญาตใช้งานคลื่นความถี่ในระหว่างปี

หนี้สินและส่วนของผู้ถือหุ้น

- **หนี้สินรวม** ณ สิ้นปี พ.ศ. 2560 กลุ่มบริษัท มีหนี้สินรวม จำนวน 241.1 พันล้านบาท เพิ่มขึ้น 10.0 พันล้านบาท จาก 231.1 พันล้านบาท ณ สิ้นปี พ.ศ. 2559 จากการเพิ่มขึ้นของเจ้าหนี้การค้าและเจ้าหนี้อื่น และเงินกู้ยืม
- **เจ้าหนี้การค้าและเจ้าหนี้อื่น** เพิ่มขึ้นเป็น 86.8 พันล้านบาท ณ สิ้นปี พ.ศ. 2560 เมื่อเทียบกับ 73.7 พันล้านบาท ณ สิ้นปี พ.ศ. 2559 ตามการขยายธุรกิจของกลุ่มบริษัท ซึ่งกลุ่มบริษัท ได้รับเครดิตที่ดีจากกลุ่มผู้จัดจำหน่าย อุปกรณ์ (Vendor Financing) และค่าใช้จ่ายค้างจ่ายที่เพิ่มขึ้นจากเจ้าหนี้ค่าบริการโครงข่ายโทรศัพท์เคลื่อนที่ภายในประเทศที่เพิ่มขึ้น (เป็นไปในทิศทางเดียวกันกับลูกหนี้ค่าบริการโครงข่ายโทรศัพท์เคลื่อนที่ภายในประเทศที่เพิ่มขึ้น)
- **เงินกู้ยืมระยะสั้นและระยะยาว** (รวมส่วนที่ครบกำหนดชำระภายในหนึ่งปี) เพิ่มขึ้นจาก 63.6 พันล้านบาท ในปีก่อนหน้า เป็น 68.3 พันล้านบาท ณ สิ้นปี พ.ศ. 2560 จากเงินกู้ยืมเพิ่มเติมเพื่อสนับสนุนการขยายธุรกิจ รวมถึงการใช้เป็นเงินทุนหมุนเวียนของกลุ่มบริษัท
- **ส่วนของผู้ถือหุ้น** ส่วนของผู้ถือหุ้นของกลุ่มบริษัท ลดลงเล็กน้อย (ร้อยละ 0.2) เป็น 101.7 พันล้านบาท ณ สิ้นปี พ.ศ. 2560 จากผลขาดทุนในระหว่างปี

สภาพคล่องและแหล่งเงินทุน

- แหล่งเงินทุนหลักของกลุ่มบริษัทฯ สำหรับปี พ.ศ. 2560 มาจากกระแสเงินสดจากกิจกรรมจัดหาเงิน

งบการเงินรวม หน่วย : ล้านบาท	31 ธันวาคม	
	พ.ศ. 2560	พ.ศ. 2559
งบกระแสเงินสดรวม		
กระแสเงินสดได้มาจาก (ใช้ไปใน) กิจกรรมดำเนินงาน	(541)	3,535
กระแสเงินสดได้มาจาก (ใช้ไปใน) กิจกรรมลงทุน	(29,968)	(34,558)
กระแสเงินสดได้มาจากกิจกรรมจัดหาเงิน	4,321	64,528
เงินสดและรายการเทียบเท่าเงินสดเพิ่มขึ้น (ลดลง) สุทธิ	(26,187)	33,506
ยอดยกมาต้นงวด	38,865	5,376
ผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงอัตราแลกเปลี่ยน	(17)	(16)
ยอดเงินคงเหลือสิ้นงวด	12,661	38,865

- กระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงาน ณ สิ้นปี พ.ศ. 2560 กลุ่มบริษัทฯ มีกระแสเงินสดใช้ไปในกิจกรรมดำเนินงาน จำนวน 541 ล้านบาท จากการใช้เป็นเงินทุนหมุนเวียน การชำระเงินสดภายใต้สัญญาดำเนินการให้บริการโทรคมนาคมภายใต้เทคโนโลยี HSPA และการจ่ายดอกเบี้ย โดยกระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงานของกลุ่มบริษัทฯ ลดลงเมื่อเทียบกับปีก่อนหน้าที่มีกระแสเงินสดได้มาจากกิจกรรมดำเนินงานจำนวน 3.5 พันล้านบาท
- กระแสเงินสดใช้ไปสุทธิจากกิจกรรมลงทุน ลดลงเมื่อเทียบกับปีก่อนหน้า เป็น 30.0 พันล้านบาท ณ สิ้นปี พ.ศ. 2560 ส่วนใหญ่จากเงินสดรับจากการขายสินทรัพย์โทรคมนาคมให้แก่กองทุน DIF ในไตรมาส 4 ของปี พ.ศ. 2560
- กระแสเงินสดจากกิจกรรมจัดหาเงิน ณ สิ้นปี พ.ศ. 2560 กลุ่มบริษัทฯ มีกระแสเงินสดจากกิจกรรมจัดหาเงินสุทธิจำนวน 4.3 พันล้านบาท ลดลงจาก 64.5 พันล้านบาท ณ สิ้นปี พ.ศ. 2559 ซึ่งเป็นฐานที่สูงเนื่องจากการเพิ่มทุนจากบริษัท โทร คอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) ในเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2559

➤ **ภาวะผูกพัน ณ วันที่ 31 ธันวาคม พ.ศ. 2560**

หนังสือค้ำประกัน

ณ วันที่ 31 ธันวาคม พ.ศ. 2560 กลุ่มบริษัทฯ มีภาวะผูกพันเกี่ยวกับหนังสือค้ำประกันที่ออกโดยธนาคารภายในประเทศในนามของกลุ่มบริษัทฯ ตามปกติของการดำเนินธุรกิจ เป็นจำนวนเงินประมาณ 86.4 พันล้านบาท

➤ การวิเคราะห์อัตราส่วนทางการเงินที่สำคัญ

- **อัตราส่วนสภาพคล่อง** กลุ่มบริษัท มีอัตราส่วนสภาพคล่องลดลงเป็น 0.7 เท่า เมื่อเทียบกับ 0.9 เท่า ในปีก่อนหน้า ส่วนใหญ่จากการเพิ่มขึ้นของเงินกู้ยืมระยะยาวส่วนที่ถึงกำหนดชำระภายในหนึ่งปี
- **อัตราส่วนความสามารถในการทำกำไร** ในปี พ.ศ. 2560 กลุ่มบริษัท มีอัตรากำไรขั้นต้นอยู่ที่ร้อยละ 25.5 เพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ. 2559 ที่ร้อยละ 24.9 ตามรายได้ที่เติบโต มาตรการบริหารค่าใช้จ่ายอย่างมีประสิทธิภาพ และกำไรจากการขายสินทรัพย์เข้ากองทุน DIF ซึ่งส่งผลให้อัตรากำไรสุทธิในปี พ.ศ. 2560 ปรับตัวดีขึ้นเป็นติดลบร้อยละ 0.3 เมื่อเทียบกับติดลบร้อยละ 5 ในปีก่อนหน้า
- **อัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้น** เพิ่มขึ้นเล็กน้อยเป็นร้อยละ 2.4 ณ สิ้นปี พ.ศ. 2560 เมื่อเทียบกับร้อยละ 2.3 ณ สิ้นปี พ.ศ. 2559 จากหนี้สินของกลุ่มบริษัท ที่เพิ่มขึ้น ตามการขายยารุรกิจ และการเพิ่มประสิทธิภาพโครงข่าย และการให้บริการอย่างต่อเนื่อง
- **อัตราส่วนความสามารถในการชำระหนี้** อัตราส่วนความสามารถในการชำระดอกเบี้ย (Interest Coverage Ratio) ของกลุ่มบริษัท ณ สิ้นปี พ.ศ. 2560 เพิ่มขึ้นเป็น 7.2 เท่า เมื่อเทียบกับ 6.5 เท่า ณ สิ้นปี พ.ศ. 2559 เป็นผลจาก EBITDA ของกลุ่มบริษัท ที่เติบโตอย่างแข็งแกร่งและต่อเนื่อง โดยปี พ.ศ. 2560 เติบโตถึงร้อยละ 71.4 จากปี พ.ศ. 2559 ซึ่งเติบโตขึ้นเร็วกว่าการเพิ่มขึ้นของค่าใช้จ่ายทางการเงินและดอกเบี้ยจ่าย